

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

**POVEZANOST RODA, RODNIH ULOGA TE STABILNOSTI I TRAJANJA VEZE
SA STRATEGIJAMA ODRŽAVANJA INTIMNIH ODNOSA NA PRELASKU U
ODRASLU DOB**

Diplomski rad

Darija Mustić

Mentor: dr.sc. Aleksandra Huić

Zagreb, 2015.

Povezanost roda, rodnih uloga te stabilnosti i trajanja veze sa strategijama održavanja intimnih odnosa na prelasku u odraslu dob
Relationship Maintenance Strategies in Emerging Adulthood – the Role of Gender, Gender Roles, Relationship Stability and Relationship Length

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnose između roda, rodnih uloga te stabilnosti i trajanja veze sa strategijama održavanja intimnih odnosa na prelasku u odraslu dob. U istraživanju je sudjelovalo 549 osoba u dobi između 18 i 35 godina, koje su u vezi minimalno 3 mjeseca. Rezultati su pokazali da žene češće koriste strategije održavanja veze nego muškarci. Kada se razlike promatraju s obzirom na rodne uloge, androgini i feminini pojedinci više izvještavaju o korištenju strategije razgovora o vezi i strategije pokazivanja pozitivnosti i naklonosti u odnosu na maskuline sudionike. Što se tiče strategije uključivanja u društvenu mrežu, androgini sudionici češće izvještavaju o korištenju te strategije nego maskulini sudionici. U predviđanju svih korištenih strategija kao primarni prediktor pokazala se femininost, dok je maskulinitet značajno objašnjavala varijancu strategije pokazivanja pozitivnosti i naklonosti te strategiju uključivanja u društvenu mrežu. Rod se također pokazao značajnim prediktorom svih strategija održavanja veze. Stabilnost veze pokazala se prediktorom strategija razgovora o vezi i pozitivnosti i naklonosti, dok je trajanje veze značajan prediktor uključivanja u društvenu mrežu. Nalazi istraživanja potvrđuju važnost strategija održavanja veza kod veza na prelasku u odraslu dob, te pružaju korisne smjernice za buduća istraživanja, kao i praktične implikacije

Ključne riječi: strategije održavanja veze, rod, rodne uloge, stabilnost, trajanje veze

Abstract

The aim of this study was to assess the role that gender, gender roles, relationship stability and relationship duration play in relationship maintenance strategies in emerging adulthood. Study included 549 participants aging between 18 and 35 years, with minimum relationship duration of three months. Results indicate that women engage in relationship maintenance strategies more often than men. With regard to gender roles, androgynous and feminine participants exhibit more frequent use of relationship talks strategy and positivity and affection strategy, compared to masculine participants. Androgynous participants report more frequent use of social network inclusion than masculine participants. Femininity was the major predictor of all relationship maintenance strategies, while masculinity proved to be a significant predictor for strategies of showing positivity and affection, as well as the strategy of social network inclusion. Gender was a significant predictor of all relationship maintenance strategies. Relationship stability was a significant predictor of relationship talks strategy and positivity and affection strategy, while relationship duration was significant predictor of social network inclusion strategy. The study confirms the importance of relationship maintenance strategies in dating relationships in emerging adulthood, and offers useful guidelines for future research, as well as practical implications.

Key words: relationship maintenance strategies, gender, gender roles, stability, relationship length

Sadržaj

Uvod	1
Strategije održavanja veze.....	1
Povezanost strategija održavanja veze i nekih karakteristika veze.....	4
Održavanje veze i vrste odnosa.....	5
Održavanje veze i trajanje veze.....	6
Rod, rodne uloge i strategija održavanja veze.....	6
Cilj, problemi i hipoteze istraživanja	10
Metodologija	11
Sudionici.....	11
Postupak.....	11
Mjerni instrumenti.....	12
Rezultati	15
Rasprava	21
Metodološka ograničenja i praktične implikacije.....	26
Zaključak	29
Literatura	30
Prilog	36

UVOD

STRATEGIJE ODRŽAVANJA VEZA

Kada se ljude pita o tome što njihovom životu daje smisao, što doprinosi njihovoj sreći te što cijene, često navode partnerske odnose. S obzirom na to, jedan od osnovnih ciljeva u proučavanju ovih odnosa je utvrđivanje i razumijevanje čimbenika koji promiču zdrav i kvalitetan odnos. Prema tome, postavlja se sljedeće pitanje: „Zbog čega neke veze uspijevaju, a druge ne?“. Pri odgovoru na ovo pitanje, većina znanstvenika stavlja naglasak na strategije i ponašanja s ciljem održavanja veze.

Istraživanja održavanja veza javljaju se tek krajem 1980-ih godina (Canary i Dainton, 2006). Znanstvenici su od tada počeli raspravljati o različitim definicijama održavanja, pokušali su objasniti procese u podlozi tog konstrukta te su ga testirali i kao zavisnu i kao nezavisnu varijablu. Ukratko, prve su generacije istraživanja utvrdile prirodu, ulogu i domenu aktivnosti održavanja intimnih veza.

Mnogi su istraživači pokušali definirati pojam održavanja veza. Tako Duck (1999) tvrdi da održavanje uključuje ulaganje napora u zadržavanje postojanosti odnosa, u postizanje što veće intimnosti te u stabiliziranje odnosa koji je prošao kroz teška vremena. Kasnije, Dindia i Canary (1993) postavljaju pet definicija. Prva se odnosi na procese održavanja veze postojanom. Nadalje, smatraju da se konstrukt odnosi na procese zadržavanja odnosa u određenom stanju, što upućuje na održavanje pojedinih karakteristika odnosa kao što su intimnost, predanost, ljubav itd. Zatim, smatraju da održavanje veze predstavlja procese zadržavanja odnosa u zadovoljavajućem stanju. Sljedeća definicija uključuje dva elementa: preventivno održavanje i popravljavanje odnosa kada je to potrebno. Na kraju, posljednja definicija se odnosi na održavanje odnosa stalnim i neprekidnim. Canary i Dainton (2006) održavanje vide kao radnje i aktivnosti u koje se partneri uključuju kako bi postigli poželjne karakteristike u vezi. Smatraju da je bitno fokusirati se na načine i sredstva pomoću kojih partneri održavaju vezu jer ta širina znanstvenicima dopušta korištenje različitih teorijskih perspektiva u istraživanju istog fenomena. Štoviše, njihova definicija podrazumijeva fokus na uzajamnost ciljeva partnera u njihovim bliskim vezama te načine na koje te ciljeve pokušavaju postići. Na primjer, ljubav može biti primarna za neke ljude, dok predanost može biti važnija za ostale.

Većina se istraživanja u ovom području bavi specifičnim tehnikama koje partneri koriste u procesu održavanja veza. Dainton (2003) tvrdi da se aktivnosti održavanja intimnih odnosa pojavljuju na četiri razine: kognitivni kontekst, kontekst unutar veze, kontekst šire zajednice i kulturalni kontekst.

Kognitivni kontekst odnosi se na psihološke ili individualne utjecaje na proces. Odnosi se mogu održavati jednostavno razmišljajući o njima ili sudjelovanjem u njima (Acitelli, 2001). U istraživanju Murraya, Holmesa i Griffina (1996) pokazalo se da idealiziranje partnera djeluje na samoostvarenje te oni koji su visoko idealizirani od strane svojih partnera uspiju prebroditi teška vremena i ostaju u vezama češće od onih koji su manje idealizirani. Također, tijekom godina ti partneri navode veći porast u zadovoljstvu i smanjenje ambivalentnosti u pogledu svojih partnera. Nadalje, istraživači naglašavaju važnost kognicije tijekom kritičnih razdoblja u vezi. Wilmot (1994; prema Canary i Dainton, 2006) tvrdi da je za obnavljanje veze najbitnije *prihvatiti i oprostiti* te *preispitati* važnost odnosa, dok je u situacijama kada partner napravi nešto pogrešno potrebno *reformulirati* događaj i sagledati ga s više strana, *umanjiti* partnerovu grešku tako da se više ne doživljava kao prijatna ili opasnost i *obrazložiti* razloge za ostanak u vezi (Rolloff i Cloven, 1994; prema Canary i Dainton, 2006). Simpson, Ickes i Orina (2001) predlažu da partneri *ne obraćaju pažnju, selektivno obraćaju pažnju* ili *iskrivljuju* vlastitu interpretaciju onoga što je partner rekao ili napravio te da *preusmjere pažnju* ili *odbiju razmišljati* o prijatnji.

Kontekst unutar veze predstavlja ponašanja i interakciju partnera u vezi. Postoji mnogo tipologija ponašanja koja su usmjerena na održavanje veze. Na primjer, Stafford i Canary (1991) generirali su pet pozitivnih i proaktivnih strategija održavanja veze. *Pozitivnost* predstavlja nastojanje da interakcija bude ugodna, što uključuje da pojedinac bude sretan i veseo kada se partner osjeća loše, obavlja usluge i ispunjuje želje te da se suzdrži od prigovora. *Otvorenost* podrazumijeva izravnu raspravu o odnosu, uključujući razgovor o „nenapisanim“ pravilima, povijesti uključivanja i angažiranja u vezi te samootkrivanje. *Sigurnost* se odnosi na pružanje podrške i utjehe partneru. *Društvena mreža* uključuje oslanjanje na prijatelje i obitelj. Konačno, *podjela zadataka* predstavlja obavljanje pravednog dijela kućanskih poslova. Canary, Stafford, Hause i Wallace (1993) dodali su još 5 dodatnih strategija: *zajedničke aktivnosti* (npr. zajedno provode vrijeme), *razglednice, pisma i pozivi* (npr. pišu si e-maile, poruke), *izbjegavanje* (npr. planiraju zasebne aktivnosti), *antisocijalna ponašanja* (ćudljivo se ponašaju) i *humor* (zadirkuju jedan drugog). Ranije je Duck (1999) razmatrao u kojoj mjeri osobe takva ponašanja svjesno rade, je li za procese održavanja veze

potrebno planiranje i trud, odnosno jesu li ta ponašanja strateška ili su ti procesi nusprodukt same veze, odnosno radi li se ipak o rutinskim ponašanjima održavanja veze. Prema tome, Dindia (2000; prema Canary i Dainton, 2006) je došla do zaključka da postoje tri moguća odnosa strateškog i rutinskog održavanja veze. Prvo, određena ponašanja mogu se na početku veze izvoditi strateški, odnosno s namjerom, no kasnije se ta ista ponašanja mogu izvoditi rutinski, odnosno nesvjesno. Također, neke osobe pojedina ponašanja izvode primarno kao strateška, dok druge osobe ta ista ponašanja izvode primarno kao rutinska. Konačno, isto ponašanje može biti izvedeno rutinski ili strateški ovisno o okolnostima i prigodi. Dosadašnja su istraživanja pokazala da su partneri zadovoljniji vezom i predaniji vezi kada ponašanja izvode rutinski, odnosno iz navike, no kada neki događaj poremeti svakodnevicu, kada partneri percipiraju nesigurnost ili neizvjesnot, češće počinju planirati svoje ponašanje i svjesno koriste strategije održavanja veze (Dainton i Aylor, 2002).

Nadalje, utjecaj na održavanje veze može imati i šira zajednica (npr. prijatelji i obitelj). Istraživanja su pokazala da društvene veze igraju važnu ulogu u stabilnosti romantičnih odnosa (Attridge, 1994). Nedostatak podrške od prijatelja i obitelji ubrzava vrijeme koje je potrebno da se osoba odvoji od svojeg partnera (Felmlee, Sprecher i Bassin, 1990; prema Canary i Dainton, 2006). Felmlee (2001; prema Canary i Dainton, 2006) ističe da društvena mreža može facilitirati, ali i inhibirati stabilnost romantične veze. Pokazalo se da podrška od strane prijatelja i partnerovih roditelja promovira stabilnost veze, dok podrška vlastitih roditelja ne doprinosi stabilnosti. Upravo kombinacija podrške prijatelja i neodobravanje vlastitih roditelja facilitira stabilnost veze. Autorica navodi dva objašnjenja tzv. *Romeo i Julija* efekta: (a) pojedinci pružaju otpor kada roditelji ne odobravaju vezu, (b) roditeljsko neodobravanje potiče parove na suočavanje i rješavanje potencijalnih problema istaknutih od strane članova obitelji te taj interaktivni proces učvršćuje vezu. Nekolicina istraživanja proučavala je i kako partneri koriste svoje društvene mreže kao sredstvo održavanja svojeg romantičnog odnosa. Naime, svjesno oslanjanje na podršku prijatelja i obitelji pozitivno je povezano s naklonosti partneru, predanošću i zadovoljstvom (Stafford i Canary, 1991).

Na kraju, kulturalni kontekst uključuje vrijednosti i vjerovanja o odnosima te prema tome kultura ima utjecaj na to kako se veza može održavati. Međutim, većina istraživanja strategija održavanja veza provedena je u Sjedinjenim Američkim Državama, na sudionicima bijele rase iz srednje klase koji su bili u romantičnim odnosima. Yum i Canary (2003) su proučavali konstrukt održavanja veza u Koreji te dobivene podatke uspoređivali s onima

dobivenima na uzorku iz SAD-a. Pokazalo se da su u Koreji kulturalna pravila puno važnija za održavanje veze nego ponašanja. Za razliku od sudionika iz Koreje, sudionici iz SAD-a su češće izvodili ponašanja usmjerena održavanju veze. Također, ponašanja usmjerena održavanju veze pokazala su se kao bolji prediktor nekih karakteristika kvalitete veze kod sudionika iz SAD-a, u odnosu na one iz Koreje. Nadalje, Ballard-Reisch, Weigel i Zaguidoulline (2003) ustanovili su da uvjerenja o braku u Rusiji utječu na napore uložene u održavanje veze jer njihova kulturalna uvjerenja podrazumijevaju da sustavno održavanje veze nije potrebno.

POVEZANOST STRATEGIJA ODRŽAVANJA VEZE I NEKIH KARAKTERISTIKA VEZE

Održavanje veze koncipirano je kao ponašanja i aktivnosti koje se koriste kako bi se zadržale željene karakteristike veze. Stoga mnogi radovi na temu održavanja uključuju i povezanost održavanja veze i nekih karakteristika veze (npr. Stafford, Dainton i Haas, 2000; Dainton i Aylor, 2002). Dosadašnji su rezultati pokazali da su pojedine aktivnosti održavanja veze snažno povezane s karakteristikama veze kao što su predanost, zadovoljstvo, ljubav i naklonost i sl.

Zadovoljstvo vezom jedna je od najčešće ispitivanih karakteristika veze. Prema teoriji socijalne razmjene (Kelley i Thibaut, 1978; prema Stafford i Canary, 1991) zadovoljstvo vezom javlja se u vezama gdje je distribucija nagrada pravedna te dobici u vezi premašuju gubitke. Ponašanja koja se odnose na održavanje veze mogu predstavljati jedan mogući pokazatelj partnerovog doprinosa vezi. Ogolsky i Bowers (2012) su u svojem radu zaključili da je zadovoljstvo jako povezano sa strategijama *pozitivnosti* i *sigurnosti* te umjereno povezano sa strategijama *otvorenosti*, *društvenom mrežom* i *podjelom zadataka*. Svih pet strategija održavanja veze može objasniti gotovo 56% varijance zadovoljstva veze (Stafford i Canary, 1991). Nadalje, predanost je također jedna od karakteristika koja ima značajne implikacije za budućnost odnosa jer predstavlja nečije namjere ostanka u vezi. Prema teoriji ulaganja, predanost vezi dijelom predstavlja funkciju ulaganja koje pojedinac ima u vezi (Rusbult, 1980). Pokazalo se da je četiri od pet strategija umjereno povezano s predanošću, a strategija *sigurnosti* je najsnažnije povezana s tom karakteristikom (Ogolsky i Bowers, 2012). Strategije *sigurnost*, *društvene mreže* i *podjela zadataka* pokazale su se najboljim prediktorima u predviđanju predanosti i objasnili 56% varijance (Stafford i Canary, 1991). Stafford, Dainton i Haas (2000) u svom su istraživanju dobili da strategija *otvorenosti*

predstavlja negativan prediktor i za zadovoljstvo vezom i za predanost. Nadalje, naklonost se također smatra temeljnom značajkom veze te je snažno povezana sa svim strategijama održavanja veze (Ogolsky i Bowers, 2012). U istraživanju Stafford i Canary (1991) strategije objašnjavaju 54% varijance naklonosti. Može se zaključiti da su strategije održavanja veze bitne za postizanje zadovoljstva, predanosti i naklonosti u vezi.

ODRŽAVANJE VEZE I VRSTE ODNOSA

Većina istraživanja koja se bave održavanjem veze uključivala su sudionike koji su u braku. Sveprisutna je pretpostavka da se procesi u vezama koje nisu ozakonjene brakom, odnosno *hodanje* razlikuju od bračnih veza. Dosadašnja su istraživanja pokazala da postoje razlike u održavanju odnosa kod partnera koji su u vezi te onih koji su u braku. Tako su Stafford i Canary (1991) zaključile da pojedinci koji su zaručeni, koji su u braku te koji su u ozbiljnoj vezi češće percipiraju korištenje strategije *sigurnosti* kod svojih partnera za razliku od pojedinaca koji su u neformalnim vezama. Također, pojedinci u braku su više percipirali partnerovo oslanjanje na druge, odnosno korištenje strategije *društvene mreže* u odnosu na one koji su u vezama. Nadalje, zaručeni parovi i oni koji su u ozbiljnim vezama više koriste strategije *otvorenosti* i *pozitivnosti*. U istraživanju Dainton i Stafford (1993) parovi u braku su češće izvještavali o korištenju strategije *podjela zadataka*, dok su parovi u ozbiljnim vezama češće navodili korištenje *posredujuće komunikacije* (putem poruka i telefonskih razgovora). Dobiveni nalazi i ne čude s obzirom na to da se bračni parovi susreću s više zajedničkih odgovornosti te zbog toga strategija *podjele zadataka* reflektira njihov doživljaj svakodnevice. Također, parovi u vezi većinom nisu u kohabitaciji pa je stoga očito da je njihovo oslanjanje na *posredujuću komunikaciju* veće u odnosu na bračne parove. Mnogi autori pretpostavljaju da parovi održavaju svoje veze s obzirom na percipirane dobitke u vezi. Naime, kako parovi koji su u vezi sve više ulažu u nju i postaju međusobno zavisni, vjerojatnije će koristiti rutinske i strateške strategije kako bi održali neke karakteristike veze, na primjer predanost. Jednom kada stupe u brak, njihova se očekivanja više temelje na bračnom životu, što vjerojatno može dovesti do korištenja alternativnih strategija održavanja veze (Buehler i Wells, 1981; prema Stafford i Canary, 1991). Budući da se u današnje vrijeme pomiče dobna granica stupanja u brak, u ovom smo istraživanju odlučili uključiti sudionike koji su u vezi te imaju od 18 do 35 godina jer u toj dobi osobe najčešće pronalaze partnere te postižu intimnost, bliskost i privrženost.

ODRŽAVANJE VEZE I TRAJANJE VEZE

Trajanje veze predstavlja partnerovo relativno ulaganje vremena u vezu, te je potrebno istražiti kako ono može utjecati na procese u intimnim odnosima. Pretpostavlja se da je trajanje veze povezano s promjenama u uvjerenjima o odnosu i komunikaciji (Dainton i Aylor, 2002). Zietlow i Sillars (1988; prema Dainton i Aylor, 2002) smatraju da mladi parovi češće koriste ekspresivni stil tijekom konflikta te da su intenzivniji i angažiraniji tijekom interakcije u odnosu na parove srednje dobi i starije parove. Nadalje, pokazalo se da što su parovi duže u braku, manje koriste komunikaciju kako bi održali svoju vezu (Ragsdale, 1996; prema Dainton i Aylor, 2002).

Povezanost trajanja veze i korištenja strategija nije sasvim jasna. Naime, pojedine su studije pokazale da postoji negativna povezanost između proučavanih konstrukata (npr. Dainton, 2000; Ogolsky, 2009; sve prema Ogolsky i Bowers, 2012), dok su druge zaključile da ne postoji nikakva povezanost između trajanja veze i korištenja strategija održavanja veze (Dailey, Hampel, i Roberts, 2010; Gutierrez, 2004; sve prema Ogolsky i Bowers, 2012). Dainton (2008) je pretpostavila da je mogući razlog dobivene nekonzistentnosti taj što je povezanost strategija održavanja veze i trajanja veze nelinearna. Međutim, zbog nedostatka longitudinalnih podataka, tu pretpostavku nije uspjela istražiti.

ROD, RODNE ULOGE I STRATEGIJE ODRŽAVANJA VEZE

Mnoga su se istraživanja strategija održavanja veza usmjerila na proučavanje povezanosti roda i rodni uloga s korištenjem strategija. Za razliku od *spola* koji je biološki određena komponenta te obuhvaća biološki zadana svojstva kao što su kromosomske razlike, hormonalni status, primarna i sekundarna spolna obilježja te spolnu diferencijaciju središnjeg živčanog sustava, *rod* je društveni konstrukt i širi je od *spola* jer obuhvaća i biološke i socijalno uvjetovane razlike između muškaraca i žena. Odnosi se na skupinu osobina i ponašanja, shvaćanja zadataka i uloga koja se pripisuju muškaracima i ženama u određenom društvu (Burr, 1998). S obzirom na rod, Dainton (2008) navodi da su upravo žene „stručnjaci za odnose“ te da i žene i muškarci percipiraju da su žene više orijentirane prema vezi. Naime, muškarci su stereotipizirani kao asertivni, orijentirani prema grupi, dok se žene obično opisuju kao ljubazne, osjetljive i emocionalno ekspresivne (Spence i Buckner, 2000; prema Schoenfeld, Bredow i Huston, 2012a). Prema tome, očekuje se da će se žene uključivati u

strategije održavanja veze više nego muškarci, što je većina istraživanja i pokazala (Ogolsky i Bowers, 2012). Na primjer, u istraživanju Canary i Stafford (1992) žene su češće izvještavale o korištenju strategija *otvorenosti*, *društvene mreže* i *podjele zadataka* u odnosu na muškarce, dok su Dainton i Stafford (1993) utvrdile da žene više koriste strategije *pozitivnosti* i *otvorenosti*. Međutim, nalazi nisu sasvim jasni. Istraživanje Stafford i Canary (1991), čiji nalazi idu u prilog muškarcima, pokazalo je da iz perspektive žena njihovi partneri češće koriste strategije *pozitivnosti*, *sigurnosti* i *društvene mreže*, nego što ih koriste žene iz perspektive muškaraca.

Rodne uloge su složeni koncept koji obuhvaća širok spektar obilježja, od stavova i ponašanja do osobina ličnosti vezanih uz rod, a jednostavnije rečeno, mogu se opisati kao skup očekivanja o ponašanju muškaraca i žena. Uobičajeno se od muškaraca očekuje da budu snažni, nezavisni i kompetitivni te da ne izražavaju svoje osjećaje. Nasuprot tome od žena se očekuje da budu brižne, ljubazne, spremne pomoći te emocionalno ekspresivne (Helgeson, 2012). Dakle, razlike u rodnim ulogama mogu se promatrati kao razlike u ličnosti i ponašanju temeljene na socijalnoj konstrukciji femininih i maskulinih identiteta (Aylor i Dainton, 2001; prema Aylor i Dainton, 2004). Tijekom vremena, koncept rodnih uloga, odnosno maskuliniteta i femininiteta bio je predmet mnogih rasprava. Naime, na početku mjerenja i konceptualiziranja rodnih uloga postavljeni su temelji bipolarnog i jednodimenzionalnog poimanja rodnih uloga prema kojem su maskulinitet i femininitet negativno korelirani krajevi jednog kontinuuma (Terman i Miles, 1963; prema Hoffman, 2001). Kasnije se mnogi autori priklanjaju ideji o dvodimenzionalnosti rodnih uloga (Costantinople, 1973; prema Hoffman 2001), a Parsons i Bales predlažu dihotomiju *instrumentalnost – ekspresivnost* prema kojoj se smatra da su muškarci prvenstveno karakterizirani instrumentalnim, a žene ekspresivnim osobinama (Helmreich i Spence, 1979). Početkom 70-ih Bem je (1974) ustvrdila da su maskulinitet i femininitet konceptualno i empirijski različite te je na temelju te pretpostavke razvila do sada najkorišteniji mjerni instrument za ispitivanje rodnih uloga, BSRI (*Bem's Sex Role Inventory*). Prema Bem maskulinitet i femininitet se ne isključuju, odnosno i muškarci i žene mogu posjedovati i maskuline i feminine karakteristike. Femininitet se operacionalizira kroz posjedovanje ekspresivnih osobina kao što su suosjećajnost, osjetljivost i toplina, dok se maskulinitet operacionalizira kroz posjedovanje instrumentalnih osobina kao što su odlučnost, asertivnost, vodstvo i neovisnost. Osim toga, uvodi se i pojam *androginiteta* koji, prema Bem, predstavlja oznaku istovremenog posjedovanja i maskulinih i femininih osobina. Međutim, Bem kasnije prihvaća novu koncepciju prema kojoj se androginitetima smatraju samo one osobe

koje posjeduju i maskuline i feminine osobine u relativno visokom stupnju, dok se za ostale uvodi nova kategorija nediferenciranih.

Rodne uloge su se pokazale bitnim faktorom u procesima koji se odvijaju u intimnim odnosima kao i njihovim ishodima. Vonk i van Nobelen (1993; prema Stafford, Dainton i Haas, 2000) su došli do zaključka da se muškarci u kontekstu veze ne moraju nužno ponašati na maskulini način. Naime, usvajanje „femininih“ ponašanja povezano je sa zadovoljstvom vezom. U nekoliko su istraživanja Lamke i suradnici utvrdili da percipiranje femininih karakteristika partnera doprinosi većoj količini varijance zadovoljstva vezom u odnosu na percipiranje maskulinih karakteristika (Lamke, 1989; Lamke, Sollie, Durbin i Fitzpatrick, 1994; Siavelis i Lamke, 1992; sve prema Aylor i Dainton, 2004).

Stafford, Dainton i Haas (2000) došli su do zaključka da je femininost pozitivno povezana sa strategijama veze (*davanje savjeta, sigurnost, rješavanje konflikata, uključenost u društvenu mrežu, otvorenost, pozitivnost i obavljanje kućanskih dužnosti*) te predstavlja i primarni prediktor u predviđanju korištenja tih strategija. Feminina se rodna uloga često konceptualizira kao orijentiranost prema vezi, stoga su feminini sudionici motiviraniji u održavanju veze i dostizanju poželjnih karakteristika kvalitete veze. Maskulnost je također povezana s većinom strategija, osim s uključenošću u društvenu mrežu i obavljanjem kućanskih dužnosti, ali su dobivene korelacije niže u odnosu na feminine. Nadalje, Aylor i Dainton (2004) došli su do zaključka da je feminina rodna uloga bolji prediktor strategija koja su rutinska, dok se maskulnost pokazala kao bolji prediktor strateškog održavanja veze.

Iako u istraživanjima održavanja veze androgina rodna uloga još nije ispitivana, dosadašnje spoznaje iz područja partnerskih odnosa pružaju argumente za objašnjavanje superiornosti androgenosti nad maskulinošću i femininošću u korištenju strategija održavanja veze. Naime, androgini muškarci pokazuju ljubav kroz fizičku naklonost i instrumentalnost u privatnoj sferi više od maskulinih muškaraca, dok androgine žene pokazuju ljubav kroz fizičku i verbalnu naklonost više nego maskuline žene (Jugović, Kamenov, Huić i Huston, 2011). S obzirom na to, androgini su pojedinci vjerojatnije učinkoviti u ekspresivnoj i u instrumentalnoj komunikaciji s partnerom. Nadalje, androgini pojedinci češće iniciraju i održavaju zadovoljavajuću vezu u odnosu na maskuline i feminine (Ickes, 1985; prema Aylor i Dainton, 2004). Na temelju dosadašnjih spoznaja može se pretpostaviti da se najviša razina zadovoljstva vezom može postići ako oba partnera imaju androginu rodnu ulogu (Marshall, 2010).

Na temelju dosadašnjih istraživanja može se zaključiti da su rodne uloge bolji prediktor ponašanja koja se odnose na ljubav (Coleman i Ganong, 1985; prema Aylor i Dainton, 2004), stavove o seksualnim odnosima (Bailey, Hendricks i Hendricks, 1987; prema Aylor i Dainton, 2004), afektivnih odgovora i komunikacije (Reeder, 1996; prema Aylor i Dainton, 2004) u odnosu na rod. Stafford i suradnici (2000) ističu da se razlike rodni uloga u zadovoljstvu vezom i pokazivanju ljubavi mogu objasniti povezanošću rodni uloga i održavanja veze. Naime, autori sugeriraju da je femininost najbolji prediktor strategija održavanja veza, dok je rod bio relativno slab prediktor i jedino povezan sa strategijom *otvorenosti i podjelom zadataka*.

Neki autori smatraju da je proučavanje rodni razlika pojednostavljeno jer se zanemaruju socio-kulturalni čimbenici. Zbog toga istraživanja koja podržavaju rodne uloge umjesto roda u objašnjavanju održavanja veze imaju praktične implikacije za osobe u romantičnim vezama. Naime, stereotipi koji su dobiveni u istraživanjima gdje je mala razlika u komunikacijskim obrascima često su pojačani u popularnim izvorima koji su lako dostupni svima koji žele da njihov odnos dobro funkcionira. Što više pojedinac vjeruje u ideju da se „muškarci ponašaju na jedan način, a žene na drugi“, to je veća vjerojatnost da će takve stereotipe usvajati i očekivati u svojem odnosu (Canary i Hause, 1993; prema Aylor i Dainton, 2004). Umjesto toga, u našem smo istraživanju pretpostavili da su rodne uloge (koje uključuju naučena ponašanja) važnije za održavanje veze od roda. Time je osobama u vezi pružen savjet kako da održe svoj odnos, odnosno da nauče ili utvrde i feminine i maskuline rodne uloge.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlike s obzirom na rod i s obzirom na rodne uloge u korištenju strategija održavanja veze kod mladih odraslih osoba koje su minimalno tri mjeseca u intimnoj vezi. Prvenstveno nas zanima androgina rodna uloga koja se u dosadašnjim istraživanjima nije uspoređivala s maskulinom i femininom rodnom ulogom u kontekstu korištenja strategija održavanja veze. Također, cilj je i ispitati prediktivnost roda, rodnih uloga, trajanja veze i stabilnosti veze s pojedinim strategijama održavanja veze.

Problemi:

1. Postoje li rodne razlike u korištenju pojedinih strategija održavanja veze?
2. Postoje li razlike među rodnim ulogama (maskulina, feminina i androgina) u korištenju pojedinih strategija održavanja veze?
3. Koliki je relativni doprinos roda i rodnih uloga te trajanja veze i stabilnosti veze u objašnjavanju pojedinih strategija održavanja veze?

Hipoteze:

1. S obzirom na dosadašnja istraživanja, očekujemo da će žene izvještavati o češćem korištenju svih strategija održavanja veze u odnosu na muškarce.
2. Očekujemo da će androgini sudionici/e češće koristiti pojedine strategije održavanja veze u odnosu na feminine i maskuline sudionike/ce. Također, feminini će sudionici izvještavati o češćem korištenju svih strategija održavanja veze u odnosu na maskuline.
3. Pretpostavljamo da će se rodne uloge pokazati kao primarni prediktor u objašnjavanju strategija održavanja veze, zatim rod i na kraju karakteristike veze, odnosno stabilnost i trajanje veze. Dosadašnja su istraživanja pokazala da rodne uloge objašnjavaju više varijance strategija održavanja veze u odnosu na rod (Stafford, Dainton i Haas, 2000). Što se tiče varijable trajanja veze, dosadašnji rezultati su pokazali da je trajanje veze najčešće u negativnoj ili nultoj korelaciji sa strategijama održavanja veze. U našem istraživanju očekujemo da će trajanje veze također objasniti jedan dio varijance strategija održavanja veze. I na kraju, stabilnost veze do sada još nije bila ispitivana u kontekstu održavanja veze, ali s obzirom na to da stabilnost pretpostavlja vjerojatnost ostanka u vezi, očekujemo da će pojedinci u stabilnim vezama uključivati u ponašanja održavanja veze te će i ta varijabla objasniti dio varijance strategija.

3. METODOLOGIJA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 549 sudionika, a kriterij za sudjelovanje je bio da sudionici imaju od 18 do 35 godina te da su u heteroseksualnoj ljubavnoj vezi minimalno tri mjeseca.

Od ukupnog uzorka sudionika, 34.8% je bilo muškaraca, a 65.2% žena. Prosječna dob sudionika/ca iznosila je 23 godine ($SD=3.42$), a prosječna dob njihovih partnera/ice iznosila je 24 godine ($SD=4.51$). Obrazovna struktura pokazuje da je većina sudionika srednje stručne spreme (46%) i visoke stručne spreme (38%). Sudionici sa završenom višom školom čine 12% uzorka, a oni sa završenim magisterijem, specijalizacijom ili doktoratom čine 4% uzorka. Većinu uzorka čine studenti (70%), dok ih je 20% zaposleno, a ostatak sudionika nezaposlen (9%).

Raspon trajanja ljubavnih veza iznosi od 3 do 147 mjeseci, a prosječno trajanje iznosi 37 mjeseci. 80% sudionika ne živi zajedno sa svojim partnerom, dok 20% živi. Većina se sudionika sa svojim partnerom viđa svakodnevno (60%), njih 25% se viđa samo vikendom, dok 15% sudionika svog partnera ne viđa tjedan dana i dulje. 41% sudionika izvještava da su do sada imali jednu ozbiljnu ljubavnu vezu (ne uključujući trenutnu), 30% ispitanika imalo je 2 ljubavne veze, 10% je imalo 3 ljubavne veze, dok je ostalim sudionicima ovo prva ozbiljna ljubavna veza (18%).

Postupak

Istraživanje je provedeno tijekom lipnja i srpnja 2014. godine primjenom online upitnika koji je izrađen elektronički na stranici Sveučilišnog računskog centra pomoću alata za izradu anketa (<http://limesurvey.srce.hr/>). Bilo je u potpunosti anonimno, što je osigurano onemogućavanjem internetskoj stranici da bilježi IP-adrese s kojih se pristupa upitniku te datume i vrijeme popunjavanja upitnika. Sudionici su u istraživanje pozvani putem nekoliko društvenih medija: elektroničke pošte, foruma (forum.hr, forum žena.hr), Facebook-a (grupe „Psihologijom do posla“, „Klub psihologa i HR-stručnjaka“, „Zagrebačko sveučilište“, grupe različitih studentskih domova i pojedinačni korisnici), portala Istraži me te stranicama STUP-a. Svaki je sudionik dobio poveznicu na upitnik i bio zamoljen da ga popuni ukoliko je u

heteroseksualnoj ljubavnoj vezi minimalno tri mjeseca te ima između 18 i 35 godina. Također, sudionike se molilo da prosljede upitnik i svojim prijateljima. Pri otvaranju internetske stranice s upitnikom, sudionike je dočekala pozdravna poruka te je ukratko objašnjena svrha istraživanja, opis istraživačkog postupka s kojim će se susresti, informacija o anonimnosti te je navedena adresa elektroničke pošte na koju se mogu obratiti s dodatnim pitanjima i komentarima vezanima za istraživanje. Nakon toga, slijedili su upitnici i na kraju zahvala sudionicima. Vrijeme koje je potrebno za ispunjavanje upitnika bilo je procijenjeno na 15-ak minuta.

Mjerni instrumenti

Bem Inventar Spolne Uloge (Bem's Sex Role Inventory – BSRI, Bem, 1974) je najčešće korištena mjera u svim područjima ispitivanja povezanim s rodom, a razvila ga je Sandra Bem 1974. godine. BSRI sadrži tri skale: skalu maskulnosti i skalu femininosti, koje odvojeno mjere ta dva konstrukta u skladu s dualističkim konceptom, te skalu socijalne poželjnosti. Skale maskulnosti i femininosti sastoje se od 20 čestica svaka, tj. ponuđeno je 40 osobina, odabranih na temelju procjene muškaraca i žena o tome koje su osobine socijalno poželjne za jedan, odnosno drugi spol. U skladu s njihovom procjenom čestice su svrstane u pojedinu skalu. Skala socijalne poželjnosti sastoji se od 10 pozitivnih i 10 negativnih čestica koje su procijenjene kao spolno neutralne. Sudionici za svaku osobinu trebaju na skali od 7 stupnjeva odrediti je li karakteristična za njih same (1 = “nikada ili gotovo nikada nije točno” do 7 = “uvijek ili gotovo uvijek je točno”). Rezultat sudionika jednak je zbroju samoprocjena na svakoj pojedinoj skali. Dok rezultati na skalama maskulnosti i femininosti pokazuju u kojoj se mjeri osoba procjenjuje maskulinom, odnosno femininom, rezultati na skalama socijalne poželjnosti prikazuju tendenciju davanja socijalno poželjnih odgovora. Osim izražavanja rezultata kao ukupnih bodova na subskalama, Bem predlaže dijeljenje uzorka u četiri kategorije s obzirom na medijane na skalama maskulnosti i femininosti. Androgina je osoba čiji su rezultati iznad medijana na obje skale, a tzv. “nediferencirana” ako su joj rezultati na obje skale ispod medijana. Feminina je osoba kojoj su bodovi na skali femininosti iznad, a na skali maskulnosti ispod medijana, dok obrnuto vrijedi za maskulinu osobu.

Pouzdanost unutarne konzistencije za subskalu maskulnosti iznosi .85, a za subskalu femininosti .82, dok test-retest pouzdanost za razdoblje od 4 tjedna za obje subskale iznosi .90 (Bem, 1974; prema Holt i Ellis, 1998).

Cronbachov alpha (α) za cijelu skalu dobiven u ovom istraživanju iznosi $\alpha = .86$, dok za subskalu maskuliniteta iznosi $\alpha = .84$, odnosno subskalu femininosti $\alpha = .80$, što pokazuje vrlo dobru pouzdanost.

Za mjerenje strategija održavanja veza korišten je upitnik RMBM (*Relational Maintenance Behavior Measure*, Stafford, 2011), preveden za potrebe ovog istraživanja. RMBM se sastoji od 28 čestica koje mjere 7 strategija održavanja veza: pozitivnost („*Kada sam s partnerom/partnericom, dobro sam raspoložen/a.*“), razumijevanje („*Pun/a sam razumijevanja.*“), sigurnost („*Razgovaram o planovima za budućnost.*“), samootkrivanje („*Otvoreno govorim o svojim osjećajima.*“), razgovori o vezi („*Raspravljam o kvaliteti naše veze.*“), podjela zadataka („*Pomažem u zadacima koje treba napraviti.*“) i uključenost u društvenu mrežu („*Obraćam se članovima obitelji za savjet.*“). Sudionici za svaku česticu moraju procijeniti na skali od 1 do 7 u kojoj su se mjeri ponašali ili osjećali tako u svojoj vezi u posljednja 2 tjedna (1=“u potpunosti se ne odnosi na mene“ do 7=“u potpunosti se odnosi na mene“). Rezultati se formiraju zbrojem samoprocjena čestica za svaku pojedinu strategiju.

S obzirom da je RMBM prvi put primijenjen na hrvatskom uzorku, proveli smo faktorsku analizu metodom zajedničkih faktora. *Scree plot* i kriterij interpretabilnosti nisu upućivali na faktorsku strukturu skale koja je originalno predložena upitnikom. Naime, faktorska je analiza pokazala da postoji 6 značajnih faktora, no od toga su 3 faktora istaknutija od ostalih analizom *scree plota*. Matrica faktorskog zasićenja nalazi se u PRILOGU. Faktorska opterećenja za prvi faktor nalaze se u rasponu od 0.559 („*Razgovaram o budućim događajima (npr. djeca, godišnjica, umirovljenje i sl.).*“) do 0.802 („*Razgovaram o našoj vezi.*“), za drugi faktor u rasponu od 0.345 („*Lako opraštam partneru/partnerici.*“) do 0.842 („*Vedar/vedra sam kada smo zajedno.*“), a za treći faktor od 0.556 („*Provodim vrijeme s našim obiteljima.*“) do 0.813 („*Obraćam se članovima obitelji za savjet.*“). Stoga, prvi faktor ima 10 čestica, a sadržajna je analiza čestica pokazala da uključuje ponašanja koja se odnose na razgovore u vezi. Drugi faktor ima 12 čestica koje opisuju ponašanja koja se odnose na pokazivanje naklonosti partneru i pozitivnost u vezi. Treći faktor zadržao je 5 čestica koje i prema originalnom upitniku odražavaju strategiju uključivanja u društvenu mrežu. Čestica „*Obavljam svoje obaveze/kućanske dužnosti.*“ isključena je iz daljne analize jer je faktorski pojednako opterećena i prvim i drugim faktorom.

Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije izračunata Cronbachovim alpha koeficijentom (α) u ovom istraživanju iznosi $\alpha=.92$ za prvi faktor, $\alpha=.90$ za drugi faktor te $\alpha=.74$ za treći faktor.

Mjeru *stabilnosti veze* čine tri elementa: potencijal za razvod, gledanje na budućnost odnosa i razmatranje alternativa. Potencijal za razvod (Booth i Edwards, 1983; prema Stanley, Markman i Whitton, 2002), odnosno u ovom istraživanju je to potencijal za prekid veze, izražen je odgovorima sudionika na tri pitanja (*Jesu li ozbiljno razmišljali/ razgovarali s prijateljima/ ozbiljno razgovarali s partnerom o prekidu veze?*). Bodovanje se vrši tako da se svaki odgovor "Da" boduje s jednim bodom, a svaki odgovor "Ne" s tri boda. Veći rezultat ukazuje na manji potencijal za prekid veze, tj. veću stabilnost. Gledanje na budućnost odnosa operacionalizirano je jednom česticom iz DAS-7 (*Dyadic Adjustment Scale*, Spanier, 1976). Od sudionika se traži da odabere tvrdnju koja najbolje opisuje njegovo viđenje budućnosti odnosa s partnerom. Pritom odgovor "a=jako želim da moja veza uspije i učinio bih sve da se to dogodi" nosi tri boda, odgovor "b=bilo bi lijepo da veza uspije, ali ne mogu/ne želim učiniti mnogo više od onog što sada činim da bi se to dogodilo" dva boda, a odgovor "c=moj odnos nema šanse za uspjeh i nema više ničeg što bih mogao učiniti da održim tu vezu" jedan bod. Razmatranje alternativa (Stanley i sur., 2002) je procijenjeno jednom česticom (*Ozbiljno razmišljam o tome kako bi bilo biti u vezi s nekim drugim*). Odgovor "a=gotovo nikad" nosi tri boda, odgovor "b=ponekad" dva boda, a odgovor "c=često" jedan bod. Ukupnu mjeru stabilnosti veze predstavlja jednostavna linearna kombinacija bodova na sve tri mjere, a veći rezultat upućuje na veću stabilnost veze.

Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije izračunata Cronbachovim alpha koeficijentom (α) u provedenom istraživanju iznosi $\alpha=.90$.

Za potrebe istraživanja izrađen je i *upitnik sociodemografskih podataka* kojim su se prikupile informacije o rodu, dobi sudionika i dobi njegovog partnera, obrazovanju i radnom statusu, veličini mjesta u kojem živi, financijskim prihodima te važnosti vjere u životu. Također, izrađen je i *upitnik o podacima o vezi* koji uključuje informacije o trajanju veze, statusu, djeci, poklapanju i provođenju vremena s partnerom, seksualnoj aktivnosti te broju prošlih veza.

4. REZULTATI

Prije same obrade podataka, Kolmogorov-Smirnovljevim testom provjerili smo jesu li rezultati na korištenim skalama normalno distribuirani. Ustanovili smo da većina korištenih skala značajno odstupa od normalne distribucije, ali je iz grafičkih prikaza vidljivo da su distribucije aismetrične u istom smjeru. Petz (2004) navodi kako je moguće koristiti parametrijsku statistiku ukoliko su distribucije pravilne te kod dovoljno velikih uzoraka jednake ili slične veličine. S obzirom da se ovo istraživanje provodi na uzorku od 549 sudionika i sve distribucije su negativno asimetrične, odnosno pomaknute u istom smjeru, koristili smo parametrijsku analizu. U tablici 1 prikazani su deskriptivni podaci za ispitane mjere dobiveni na cijelom uzorku.

Tablica 1.
Deskriptivni podaci za strategije održavanja veze i karakteristike veze (N=549).

Skale	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Razgovori o vezi	57.00	11.71	10.00	70.00
Pozitivnost i naklonost	69.83	10.52	14.00	84.00
Uključivanje u društvenu mrežu	20.38	6.52	5.00	35.00
Stabilnost veze	12.07	3.44	5.00	15.00
Trajanje veze	37.25	30.91	2.00	350.00

Legenda: *M*– aritmetička sredina;*SD* – standardna devijacija;*Min* – najniži rezultat;*Max* – najviši rezultat

Kao odgovor na prvi problem, odnosno testiranje razlike između muškaraca i žena u korištenju strategija pozitivnosti, strategije razgovora i strategije društvenih mreža u održavanju veze, izračunali smo t-test za nezavisne uzorke za svaku pojedinu strategiju, a rezultati su prikazani u tablici 2.

Tablica 2.

Deskriptivni podaci i rezultati t-testa za muškarce i žene na dimenzijama RMBM skale.

Skala	Muškarci		Žene		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Razgovori o vezi	53.25	12.39	59.00	10.84	-5.64	547	.001
Pozitivnost i naklonost	67.84	10.81	70.89	10.21	-3.269	547	.001
Uključivanje u društvenu mrežu	19.16	5.98	21.04	6.70	-3.247	547	.001

Legenda: *M* – aritmetička sredina; *SD* – standardna devijacija; *t* – rezultat na t- testu; *df* – stupnjevi slobode; *p* – razina značajnosti

Analiza je pokazala da postoje značajne razlike između muškaraca i žena u korištenju strategije razgovori o vezi, pozitivnosti i naklonosti i uključivanju u društvene mreže. S obzirom na to da su aritmetičke sredine rezultata svih strategija veće kod žena, možemo zaključiti, kao što smo i očekivali, da žene češće koriste sve strategije održavanja veze u odnosu na muškarce.

Tablica 3. *Raspodjela sudionika po rodnim kategorijama s obzirom na spol*

	Nediferencirani	Maskulini	Feminini	Androgini	Ukupno
Muškarci	43	44	44	60	191
Žene	99	75	71	113	358
Ukupno	142	119	115	177	459

Kako bismo odgovorili na drugi problem koji se odnosi na korištenje strategija održavanja veza ovisno o rodnim ulogama, prvo smo morali rasporediti sudionike u kategorije prema BSRI upitniku. Naime, na temelju medijana koji je posebno izračunat za muškarce, a

posebno za žene na skalama maskulnosti i femininosti, podijelili smo sudionike u četiri kategorije – nediferencirani, maskulini, feminini i androgini, što je prikazano u Tablici 3. Hi – kvadrat testom provjeren je normalitet raspodjele u kategorije i dobivena vrijednost odstupa značajno od normalne distribucije ($\chi^2=15.51$, $df=3$, $p<.01$). Isti postupak je primijenjen i za oba spola odvojeno, u iste svrhe, a dobiveni rezultat pokazuje da distribucija muškaraca po rodnim kategorijama ne odstupa od normalne ($\chi^2=4.20$, $df=3$, $p>.05$), dok distribucija žena po rodnim kategorijama značajno odstupa od normalne ($\chi^2=13.35$, $df=3$, $p<.01$), odnosno sudionica najviše ima u kategoriji androgine rodne uloge, zatim nediferencirane i na kraju maskuline i feminine rodne uloge. Nadalje, kada analiziramo raspodjelu muškaraca i žena zasebno za svaku rodnu kategoriju, nalazimo statistički značajnu razliku u kategoriji maskulnosti ($\chi^2=8.08$, $df=$, $p<.01$), femininosti ($\chi^2=6.34$, $df=1$, $p<.05$) i androginiteti ($\chi^2=16.24$, $df=1$, $p<.01$). Međutim, budući da imamo dovoljno veliki uzorak sudionika po pojedinim kategorijama, koristili smo jednosmjernu analizu varijance kako bismo odgovorili na zadani problem, a dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4.

Deskriptivni podaci i rezultati jednosmjerne analize varijance između pojedinih rodni uloga

Rodne uloge	Maskulina		Feminina		Androgina		<i>F</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Razgovori o vezi	54.34	12.68	59.15	9.15	59.76	11.17	9.845	548	.001
Pozitivnost i naklonost	67.10	9.12	72.91	9.35	73.81	8.74	29.062	548	.001
Uključivanje u društvenu mrežu	19.08	5.78	20.41	6.67	22.49	6.61	10.606	548	.001

Legenda: *M* – aritmetička sredina; *SD* – standardna devijacija; *F* – F omjer dobiven analizom varijance; *df* – stupnjevi slobode; *p* – razina značajnosti

F omjeri prikazani u Tablici 4 upućuju na postojanje statistički značajne razlike između pojedinih rodni kategorija u korištenju strategija održavanja veze. Efekt postoji za strategiju razgovora o vezi, strategiju pozitivnosti i naklonosti i strategiju uključivanja u društvenu mrežu. Napravljena je post hoc obrada Schefféovim testom kako bi se utvrdilo koje se rodne kategorije razlikuju u korištenju strategija održavanja veze. Što se tiče korištenja strategije razgovora o vezi, dobivena je značajna razlika između kategorije maskulinih i kategorija femininih i androginih sudionika ($M/F=4.81$, $p<.05$; $M/A=5.43$, $p<.01$). Za korištenje strategije pozitivnosti i naklonosti također je dobivena značajna razlika između kategorije maskulinih i kategorija femininih i androginih sudionika ($M/F=5.81$, $p<.01$; $M/A=6.71$, $p<.01$). Naime, feminini i androgini sudionici češće koriste strategiju razgovora o vezi i strategiju pozitivnosti i naklonosti kako bi održali svoju vezu u odnosu na maskuline sudionike. I na kraju, u korištenju strategije uključivanja u društvenu mrežu dobivena je značajna razlika između maskulinih i androginih sudionika ($M/A=3.40$, $p<.01$), odnosno androgini pojedinci više koriste strategiju uključivanja u društvene mreže u odnosu na maskuline pojedince.

Da bismo ispitali odnos između proučavanih varijabli, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije. U Tablici 5 prikazani su koeficijenti korelacije između prediktorskih varijabli i kriterijskih varijabli. Rod i feminina rodna uloga pozitivno su povezane sa svim strategijama održavanja veze, dok je maskulina rodna uloga pozitivno povezana sa strategijom pokazivanja pozitivnosti i naklonosti i strategijom uključivanja u društvenu mrežu. Nadalje, trajanje veze pozitivno je povezano sa strategijom uključivanja u društvenu mrežu, a stabilnost veze sa strategijom razgovora o vezi i pokazivanja pozitivnosti i naklonosti.

Tablica 5.

Korelacijska matrica rezultata dobivenih za rod, rodne uloge, trajanje veze, stabilnost veze i strategije održavanja veze

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Rod	-	-.301**	.200**	.052	-.071	.234**	.138**	.138**
2. Maskulinitet		-	.046	-.018	-.053	.022	.106*	.102*
3. Femininitet			-	.005	.092*	.355**	.402**	.287**
4. Trajanje veze				-	.017	.036	-.050	.178**
5. Stabilnost veze					-	.112**	.271**	.072
6. Razgovori o vezi						-	.652**	.397**
7. Pozitivnost i naklonost							-	.349**
8. Uključivanje u društvenu mrežu								-

Legenda: * $p < .05$; ** $p < .01$;

Kako bismo odgovorili na treći problem, odnosno utvrdili doprinos roda, rodnih uloga, trajanja veze i stabilnosti u predikciji pojedinih strategija održavanja veze, u sljedećem koraku proveli smo tri hijerarhijske regresijske analize. Kao prediktore koristili smo rod u prvom koraku, zatim maskulinu i femininu rodnu ulogu u drugom koraku te u posljednjem bloku trajanje i stabilnost veze, a kao kriterije uzeli smo strategije održavanja veze (po jedna strategija održavanja za svaku analizu).

U prvoj hijerarhijskoj regresijskoj analizi željeli smo doznati koji prediktori najbolje predviđaju korištenje strategije razgovora o vezi. Kao što je već spomenuto, prediktorske varijable uvedene su u 3 koraka, a standardizirani β koeficijenti za sve prediktore prikazani su u Tablici 6. U prvom koraku uvedena je varijabla rod koja je objasnila 5.5% varijance korištenja strategije razgovora o vezi ($F(1, 547)=31.748$; $p < .01$). Dodavanjem varijable rodnih uloga objašnjeno je dodatnih 10.3% varijance, što značajno pridonosi povećanju objašnjene varijance kriterija, odnosno strategije razgovora o vezi ($\Delta R^2=.103$; $F(3,$

545)=33.990; $p<.01$), a pri tom se kao značajan prediktor pokazala samo feminina rodna uloga. U trećem koraku dodane su varijable trajanje veze i stabilnosti veze čime se objašnjena varijanca povećala za dodatnih 1.1% ($\Delta R^2=.015$; $F(5, 543)=22.038$; $p<.05$), međutim, samo se varijabla stabilnosti veze pokazala kao značajan prediktor u objašnjavanju korištenja strategija razgovora u vezi. U ovoj analizi ukupno je objašnjeno 16.9% varijance kriterija.

Tablica 6.
Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij
strategije razgovora o vezi

Prediktor	1.korak (β)	2. korak (β)	3. korak (β)
Rod	.234**	.191*	.202**
Rodne uloge			
Maskulina		.065	.075
Feminina		.314**	.302**
Trajanje veze			
			.027
Stabilnost veze			
			.103**
R^2	.055**	.158 **	.169*
ΔR^2	.055**	.103**	.011*

Legenda: * $p<.05$; ** $p<.01$; β – standardizirani koeficijent regresije; R^2 - proporcija objašnjenje varijance; ΔR^2 - promjena u količini objašnjene varijance

Ista analiza provedena je i za kriterij korištenja strategije pozitivnosti i naklonosti, a standardizirani β koeficijenti za sve prediktore prikazani su u Tablici 7. U ovoj situaciji rod, kao prvi uvedeni prediktor objašnjava 1.9% kriterija ($F(1, 547)=10.685$; $p<.01$). Nakon što su dodane varijable rodni uloga, objašnjeno je dodatnih 15.9% kriterija korištenja strategije pozitivnosti i naklonosti ($\Delta R^2=.159$; $F(3, 545)=39.303$; $p<.01$). Uvođenjem trećeg bloka varijabli trajanje veze i stabilnosti veze objašnjeno je dodatnih 6.6% ($\Delta R^2=.066$; $F(5, 543)=35.119$; $p<.01$), no ponovno se samo stabilnost veze pokazao kao značajan prediktor u objašnjavanju kriterija. Ovim skupom prediktora objašnjeno je ukupno 24.4% kriterija korištenja strategije pozitivnosti i naklonosti.

Tablica 7.
Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij
strategije pozitivnosti i naklonosti

Prediktor	1.korak (β)	2. korak (β)	3. korak (β)
Rod	.138**	.099*	.133**
Rodne uloge			
Maskulina		.119**	.143**
Feminina		.377**	.346**
Trajanje veze			
			-.052
Stabilnost veze			
			.255**
R^2	.019**	.178**	.244**
ΔR^2	.019**	.159**	.066**

Legenda: * $p < .05$; ** $p < .01$; β – standardizirani koeficijent regresije; R^2 - proporcija objašnjenje varijance; ΔR^2 - promjena u količini objašnjene varijance

Na kraju, hijerarhijska analiza u 3 bloka provedena je i za strategiju uključivanja u društvene mreže kao kriterij, a standardizirani β koeficijenti za sve prediktore prikazani su u Tablici 8. Varijabla rod pokazala se kao značajan prediktor i objasnila 1.9% varijance kriterija ($F(1, 547)=10.542$; $p < 0.01$). Dodavanjem varijable rodnih uloga objašnjeno je dodatnih 8.5% varijance kriterija ($\Delta R^2=.085$; $F(3, 545)=21.022$; $p < 0.01$). U trećem koraku dodane su varijable trajanja veze i stabilnosti čime je objašnjeno još 3.34% ukupne varijance kriterija ($\Delta R^2=.033$; $F(5, 543)=17.390$; $p < 0.01$), no u ovom slučaju se kao značajan prediktor pokazala samo varijabla trajanje veze. Ukupno je objašnjeno 13.8% varijance kriterija korištenja strategije uključivanja u društvene mreže.

Tablica 8.
*Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij
 strategije uključivanja u društvene mreže*

Prediktor	1.korak (β)	2. korak (β)	3. korak (β)
Rod	.138**	.125**	.124**
Rodne uloge			
Maskulina		.128**	.135**
Feminina		.256**	.249**
Trajanje veze			
			.174**
Stabilnost veze			
			.068
R^2	.019**	.104**	.138**
ΔR^2	.019**	.085**	.034**

Legenda: * $p < .05$; ** $p < .01$; β – standardizirani koeficijent regresije; R^2 - proporcija objašnjenje varijance; ΔR^2 - promjena u količini objašnjene varijance

RASPRAVA

Istraživanjem smo nastojali ispitati odnos roda, rodnih uloga, trajanja, stabilnosti veze i korištenja strategija održavanja veze. Uvidom u deskriptivne podatke i podatke o normalnosti distribucije pojedinih skala, možemo zaključiti da sve strategije održavanja veze i stabilnost veze imaju negativno asimetričnu distribuciju. Dakle, sudionici su uglavnom visoko procjenjivali korištenje pojedinih strategija održavanja veze, kao i stabilnost veze. Autorica korištene skale (Stafford, 2011) dobila je značajnu povezanost strategija održavanja veze s nekim karakteristikama kvalitete veze kao što je zadovoljstvo vezom, predanost i ljubav. Stoga, dobivena asimetrična distribucija može biti posljedica prigodnog uzorka jer postoji vjerojatnost da su upravo pojedinci koji svoju vezu smatraju kvalitetnom bili spremniji sudjelovati u istraživanju. Međutim, varijabla trajanje veze ima pozitivno asimetričnu distribuciju što i ne čudi s obzirom na to da je uzorak ograničen rasponom dobi te vrstom odnosa, a većinu sudionika čine studenti.

U ovom smo istraživanju odlučili istražiti strategije održavanja veze prvenstveno na osobama koje su u ozbiljnim vezama, raspona dobi od 18 do 35. Naime, u toj dobi čovjek najčešće stvori potrebu za intimnošću i pronalazi osobu s kojom u većini slučajeva želi provesti ostatak života. Veza, odnosno *hodanje*, predstavlja priliku da dvije osobe zajedno provedu vrijeme i istraže potencijal svoje veze. Budući da su istraživanja pokazala da se u kontekstu strategija održavanja odnosa osobe koje su u vezi razlikuju od onih koje su u braku, ograničili smo uzorak na sudionike koji su u ozbiljnim vezama.

Prvi problem bio je ispitati razlikuju li se žene i muškarci u korištenju strategija održavanja veze. S obzirom na empirijske podatke iz prijašnjih istraživanja pretpostavili smo da će žene izvještavati o češćem korištenju strategija održavanja veze. Analizom dobivenih rezultata, možemo zaključiti da je naša hipoteza potvrđena. Dakle, žene su izvještavale o češćem korištenju strategije razgovora o vezi, strategije naklonosti i pozitivnosti te strategije uključivanja u društvenu mrežu kako bi održale intiman odnos s partnerom.

Kada se proučavaju rodne razlike u intimnim vezama, većina socijalnih teoretičara zaključuje da su žene te koje su više orijentirane prema vezi u odnosu na muškarce. Naime, žene sebe češće opisuju u terminima veze, posvećuju više pozornosti drugima, razgovaraju o svojim odnosima te bolje pamte događaje vezane uz odnos od muškaraca (Madson, 1997; prema Canary i Dainton 2006). Također, može se zaključiti da žene i muškarci imaju drugačije vrijednosti u pogledu veze. Žene najčešće cijene bliskost i intimnost, dok muškarci više cijene individualnost i autonomiju. Nadalje, Stafford i Canary (1991) od svojih su sudionika tražili da navedu ponašanja koja koriste kako bi održali svoju vezu. Iako su i muškarci i žene navodili ista ponašanja (npr. vođenje otvorenog razgovora o vezi, obavljanje kućanskih zadataka), žene su izvještavale o češćem uključivanju u navedene aktivnosti od muškaraca. Wood (2002; prema Kamenov, Huić i Jugović, 2014) navodi da je za žene karakterističnije da svoju ljubav pokazuju izražavajući osjećaje, odnosno na ekspresivan način, dok muškarci svoju naklonost pokazuju sudjelujući u zajedničkim aktivnostima s partnericom, odnosno na instrumentalni način. Strategija razgovora o vezi i strategija pokazivanja naklonosti i pozitivnosti zapravo uključuju ekspresivna ponašanja, razumijevanje, pružanje podrške i poticanje na otvaranje stoga ni ne čudi da su žene na ovim dimenzijama imale više procjene u odnosu na muškarce. Što se tiče strategije uključivanja u društvenu mrežu, kao što smo već naveli, žene su te koje više obraćaju pozornost na druge, više govore o svojoj vezi i obraćaju se za pomoć te samim time češće iniciraju druženja s obitelji i prijateljima.

Na temelju rodni razlika može se pretpostaviti da postoje i razlike u korištenju strategija održavanja veza s obzirom na rodne uloge. Neki autori navode da proučavanje samo rodni razlika može biti pojednostavljeno jer se zanemaruju socio-kulturalni čimbenici koji mogu biti odgovorni za te razlike. Također, dobivene rodne razlike u prijašnjim su istraživanjima relativno male te ih je bolje sagledati kao razlike u rodnim ulogama. Zato je potrebno uzeti u obzir i društvena očekivanja od muškaraca i žena te njihova uvjerenja i uloge koje preuzimaju u svakodnevnom životu.

Stoga je naš drugi problem bio istražiti razlikuju li se pojedinci u korištenju strategija održavanja veze ovisno o rodnim ulogama koje su usvojili. Dosadašnja su se istraživanja uglavnom bavila maskulinošću i femininošću kao prediktorima strategija održavanja veze. U našem smo istraživanju odlučili istražiti razlikuje li se korištenje strategija s obzirom na maskulinu, femininu i androginu rodnu ulogu sudionika. S obzirom na to da androgenost pretpostavlja posjedovanje i maskulinih i femininih karakteristika u relativno visokom stupnju, očekivali smo da će upravo procjene strategija održavanja veza androginih pojedinaca biti najviše te da će se androgini sudionici razlikovati u korištenju tih strategija u odnosu na feminine i maskuline sudionike. Također, očekivali smo i da će feminini sudionici više koristiti strategije u odnosu na maskuline sudionike. Naša je hipoteza djelomično potvrđena. Naime, kada sagledamo strategije zasebno, možemo zaključiti da androgini i feminini pojedinci češće razgovaraju s partnerom o vezi, pokazuju mu naklonost i pozitivniji su u odnosu na maskuline sudionike. Što se tiče uključivanja u društvenu mrežu, odnosno provođenja vremena s obitelji i zajedničkim prijateljima, ta razlika postoji samo između androginih i maskulinih pojedinaca. Dakle, feminini i maskulini se sudionici podjednako uključuju u društvenu mrežu.

U društvenom smislu, orijentacija prema femininoj rodnoj ulozi uključuje osjećaj za *zajedništvo*, odnosno snažan osjećaj za potrebe drugih osoba što predstavlja bitnu kvalitetu u socijalnim odnosima. Nasuprot tome, maskulina rodna uloga podrazumijeva osjećaj za *djelovanje*, odnosno potrebu za vodstvom i neovisnošću. Iz perspektive psihologije ličnosti, femininost se često konceptualizira kao posjedovanje osobina suosjećajnosti, osjetljivosti i topline, odnosno ekspresivnih osobina, dok se maskulinitet konceptualizira kao posjedovanje osobina odlučnosti, asertivnosti, vodstva i neovisnosti, odnosno instrumentalnih osobina. Međutim, i žene i muškarci mogu imati i maskuline i feminine karakteristike budući da su one odvojene dimenzije, a istovremena izraženost osobina i jedne i druge rodne uloge naziva se androgenost (Bem i Lewis, 1975). Prema tome, u kontekstu intimnih odnosa, može se

pretpostaviti da upravo ekspresivne osobine igraju važnu ulogu u procesima koji dovode do zadovoljstva vezom.

Istraživanje Canary i Wahba (2006; prema Helgeson, 2011) pokazalo je da nisu samo žene te koje održavaju vezu, već to mogu biti oba partnera ukoliko imaju visok rezultat na skali ekspresivnosti. Naime, visok rezultat na ekspresivnosti povezan je s većim ulaganje truda u poboljšanje odnosa te korištenjem strategija za održavanje veze.

Nadalje, androgina rodna uloga uključuje visoki rezultat i na skali femininosti i na skali maskuliniteta. Prema tome, androginitet se može konceptualizirati kroz posjedovanje i instrumentalnih i ekspresivnih osobina. U istraživanjima održavanja veze, androginitet još nije ispitivana, ali u skladu s nalazima iz radova koji se bave androginom rodnom ulogom u kontekstu intimnih odnosa, pokazalo se da se androgini pojedinci češće uključuju u ponašanja i koriste strategije održavanja veze. S obzirom na to da femininost promovira rutinsko održavanje veze, a maskulinitet strateško održavanje veze, Aylor i Dainton (2004) predlažu da će androgini pojedinci koristiti i rutinsko i strateško održavanje veze.

Kako bismo odgovorili na treći problem i utvrdili relativan doprinos korištenih varijabli u objašnjavanju pojedinih strategija održavanja veze, prvo smo izračunali bivarijantne koeficijente korelacije. Rod i feminina rodna uloga u pozitivnoj su korelaciji sa strategijama razgovora o vezi, pozitivnosti i naklonosti te uključivanja u društvene mreže, dok je maskulinitet u korelaciji sa strategijom pozitivnosti i naklonosti i uključivanjem u društvenu mrežu.

Što se tiče trajanja veze, analiza je pokazala da je ta varijabla u pozitivnoj korelaciji jedino s uključivanjem u društvenu mrežu. Prijašnja istraživanja koja su se bavila odnosom trajanja veze i održavanja veze nisu dobila konzistentne rezultate, a ove dvije varijable su najčešće u negativnim ili nultim korelacijama. Dainton (2008) je pretpostavila da u osnovi dobivenih rezultata može biti nelinearna povezanost trajanja veze i strategija održavanja veze, što je slično putanji zadovoljstva vezom tijekom vremena. Takva bi povezanost sugerirala da se korištenje strategija održavanja veze povećava tijekom ranog razvijanja veze, dok kasnije to korištenje opada. Međutim, postoji i vjerojatnost da trajanje veze i održavanje veze uopće nisu povezani. Umjesto toga, korištenje strategija održavanja veze može više ovisiti o događajima i situacijama u kojima se odnos nađe, nego o vremenu koje je proteklo. U našem se slučaju pokazalo da što je pojedinac duže u vezi, više će se družiti sa zajedničkim prijateljima i obiteljima. Dobiveni nalaz ne čudi budući da se ta varijabla pozitivno distribuira,

odnosno većina ispitanika je u kraćim vezama te možda zbog toga još nisu ni uspjeli upoznati partnerovu obitelj te sklopiti zajednička prijateljstva.

Stabilnost veze do sada nije bila ispitivana u kontekstu strategija održavanja veze, ali je dobivena pozitivna povezanost sa strategijama razgovora o vezi i pokazivanje naklonosti i pozitivnosti. Dakle, što je pojedinac u stabilnijoj vezi, više će razgovarati s partnerom o svojoj vezi i pokazivati mu naklonost te biti pozitivan kada je s njim. Budući da se stabilnost definira kao vjerojatnost da će pojedinac ostati u vezi, bilo je logično očekivati da će pri tom i uložiti trud u održavanje svoje veze.

Hijerarhijskom regresijskom analizom željeli smo utvrditi koje varijable predstavljaju najbolje prediktore korištenja strategija razgovora u vezi, pokazivanja pozitivnosti i naklonosti te uključivanja u društvene mreže. U skladu s dosadašnjim istraživanjima, očekivali smo da će rodne uloge biti primarni prediktor svih strategija održavanja veza, zatim rod i na kraju stabilnost i trajanje veze. Rezultati su potvrdili našu hipotezu. Što se tiče strategije razgovora o vezi kao primarni prediktor pokazala se femininost, zatim rod i na kraju stabilnost veze te je tim skupom varijabli objašnjeno 16.9 % varijance kriterija. Dakle, može se zaključiti da žene, pojedinci koji su usvojili femininu rodnu ulogu te oni koji svoju vezu procjenjuju stabilnijom češće s partnerima razgovaraju o svojoj vezi. Rodne su se uloge pokazale i kao primarni prediktor u objašnjavanju varijance strategije pozitivnosti i naklonosti, zatim stabilnost veze i na kraju rod. Kao i za prethodnu strategiju, može se zaključiti da su feminini pojedinci, žene i sudionici koji su svoju vezu procijenili stabilnijom pozitivni kada su s partnerom i pokazuju naklonost kako bi održali svoju vezu. Tim je skupom varijabli objašnjeno 24.4% varijance kriterija. I na kraju, što se tiče uključenosti u društvenu mrežu kao strategije održavanja veze, ponovno je rodna uloga primarni prediktor, zatim trajanje veze i na kraju rod sudionika te je objašnjeno 13.8% varijance kriterija. Prema tome, feminini se pojedinci, žene i oni čije veze traju duže više uključuju u društvene mreže kako bi održali svoju vezu. Najmanji je postotak varijance objašnjen upravo za ovu strategiju. Jedno od objašnjenja može biti to što ta strategija ne uključuje komunikacijske obrasce i međusobnu interakciju partnera, što može implicirati da su upravo takva ponašanja jače povezana s rodnim ulogama nego što su to druga ponašanja održavanja koja nisu toliko interakcijska.

Mnogi teoretičari raspravljaju treba li u istraživanja o rodnim razlikama uključiti i rodne uloge. S obzirom da se rodne uloge uče, ne čudi da su muškarci čiji su očevi bili aktivno uključeni u kućanske zadatke i one vezane uz obitelj vide te zadatke kao kompatibilne

maskulinoj rodnoj ulozi. Također, i muškarci i žene čije su majke bile usmjerene na posao i financije povezuju poslovne karijere s femininom rodnom ulogom (Duck i Wood, 2006). Budući da i muškarci i žene mogu usvojiti feminine i maskuline osobine te ponašanja u romantičnim vezama, održavanje veze se ne može objasniti samo na temelju roda. Dosadašnja su istraživanja pokazala da je femininost bolji prediktor rutinskih ponašajnih strategija, dok je maskulinitet bolji prediktor strateških ponašajnih strategija održavanja veze, u odnosu na rod (Aylor i Dainton, 2004). Prema tome, pojednostavljeno je održavanje veze promatrati samo iz perspektive „ženskog dijela“ i „muškog dijela“. U skladu s prethodnim istraživanjima, i u ovom se feminina rodna uloga pokazala kao najbolji prediktor strategija održavanja veze što može sugerirati da upravo feminina rodna uloga „tjera“ pojedinca na ulaganje naporu održavanje veze i korištenje strategija.

Također, maskulina se rodna uloga pokazala kao značajni prediktor za strategije pokazivanja pozitivnosti i naklonosti te uključivanja u društvenu mrežu, dok za strategiju razgovori o vezi nije značajan prediktor. Naime, tradicionalna maskulina rodna uloga može umanjiti intimnost u odnosu tako da inhibira samootvaranje. Točnije, tradicionalna maskulina uloga ne potiče samootvaranje te stereotipne maskuline osobine, kao što su dominantnost i nezavisnost, mogu inhibirati, a ne poticati otvorenu komunikaciju (Marshall, 2010).

Održavanje veze predstavlja složeni konstrukt koji ovisi o djelovanju brojnih faktora na što upućuje i relativno mali postotak varijance strategija održavanja veze objašnjen rodnim ulogama, spolom, trajanjem veze i stabilnošću veze. Zbog toga je potrebno uključiti još dodatnih prediktora koji bi mogli doprinositi objašnjavanju strategija. Na primjer, Dainton i Stafford (2000) u svom istraživanju naglašavaju da je održavanje veze recipročan proces. Oni su u svom istraživanju objasnili više varijance korištenja strategija jednog sudionika kada je prediktor bio percepcija tog ponašanja od strane drugog partnera, nego kada su prediktori bili uvjerenje o vezi, zadovoljstvo vezom i predanost.

Ipak, ovo je prvo istraživanje koje je uključilo i androginu rodnu ulogu u kontekst održavanja veze, te je pokušalo utvrditi doprinos navedenih skupina varijabli u objašnjavanju strategija održavanja veze. Dobiveni podaci korisni su pokazatelj stanja kao i smjernica za daljnja istraživanja ove tematike.

Metodološka ograničenja i praktične implikacije

Važno je naglasiti i metodološke nedostatke koji su se pojavili u ovom istraživanju. Za početak, prvi se nedostatak odnosi na uzimanje samoprocjene kao aproksimacije realne slike osobe. Sasvim je sigurno da rezultati dobiveni ovom metodom nisu odraz realne slike korištenja strategija održavanja veze. S obzirom na to da su prijašnja istraživanja pokazala da rodne razlike idu u prilog muškarcima kada ih procjenjuju partnerice, buduća bi istraživanja trebala ispitivati i procjene i samoprocjene sudionika zbog mogućnosti uspoređivanja.

Nadalje, naše je istraživanje provedeno na pojedincima koji su u vezi. S obzirom na to da su partneri međusobno zavisni, ponašanje, raspoloženje i promjene kod jednog partnera uvelike mogu utjecati na drugog partnera u dijadi. Stoga bi buduća istraživanja trebala ispitivati parove jer odnos ovisi o osobinama oba člana i njihovim interakcijama.

Zatim, ograničenje predstavlja i prigodni uzorak. Kao što je već navedeno, većina distribucija na korištenim skali je negativno asimetrična, što znači da se sudionici većinom grupiraju na višim vrijednostima. Budući da su dosadašnja istraživanja pokazala da postoji pozitivna korelacija između održavanja veze i zadovoljstva vezom, možemo pretpostaviti da su zadovoljniji partneri bili spremniji sudjelovati u istraživanju ovog tipa. Takvo smanjenje varijabiliteta na varijablama rezultira i nižim korelacijama između varijabli. Kada bismo raspolagali uzorkom koji se normalno distribuira na korištenim varijablama, možda bi i dobiveni efekti bili izraženiji.

Većinu sudionika čine žene, dok je jedna trećina muškaraca, a budući da su prethodna istraživanja pokazala da rodne razlike postoje, potrebno je sudionike izjednačiti po rodu. Također, dob i sudionika i njihovih partnera ima pozitivno asimetričnu distribuciju, odnosno nismo zahvatili sudionike koji su bliže gornjoj dobnoj granici koja se tražila u ovom istraživanju. Ne čudi što većinu uzorka čine studenti, a s obzirom na to uzorak bi trebao biti heterogeniji zbog bolje mogućnosti generalizacije rezultata.

Nadalje, faktor koji je također mogao predstavljati ograničenje je korišteni instrumentarij. Za pristupanje rodnim ulogama korišten je BSRI. Jedan od prigovora tom inventaru jest da je zastario s obzirom na to da je konstruiran na temelju procjena poželjnosti osobina za „idealnog Amerikanca“ i „idealnu Amerikanku“, a rezultati istraživanja o tome procjenjuju li se tvdnje maskuliniteti i femininosti još uvijek isto daju nekonzistentne rezultate. Pedhazur i Tetenbaum (1979) problematičnim smatraju postupak odabira tvrdnji koji se oslanjao jedino na test značajnosti, a ne na praktično značenje razlika jer takvim postupkom se npr. u skali femininosti može odabrati osobina koja nije poželjna za žene, već

koja je manje nepoželjna za žene nego za muškarce. Također, smatraju i da je podjela uzorka u kategorije na temelju medijana loš odabir jer se može dogoditi da osobe koje imaju sličan rezultat na skalama budu svrstane u različite kategorije ili da će se osobe različitih rezultata svrstati u istu kategoriju. Nedostatak je i što se osoba svrstava u kategoriju s obzirom na uzorak, koji u ovom slučaju nije dovoljno reprezentativan.

Također, kako bismo izmjerili korištenje strategija održavanja veze, korištena je relativno nova mjera RBMB koja je prvi puta korištena na uzorku iz Hrvatske. Originalna verzija ove mjere sadrži 7 strategija. Međutim, analizom faktorske strukture u ovom istraživanju su dobivena 3 faktora. Također, ta 3 faktora su u međusobnim korelacijama što bi značilo da postoji mogućnost da mjere dio istog konstrukta. Sve navedeno također može predstavljati ograničenje u ovom istraživanju.

Zbog ekonomičnosti dobiveni podaci bili su prikupljeni jednokratno, no bilo bi korisno provesti longitudinalno istraživanje održavanje veze u kojem bi se mogao pratiti razvoj odnosa među partnerima i mijenjanje njihove percepcije o sebi i vezi u kojoj se nalaze. Time bi se moglo ispitati i mijenja li se učestalost korištenja strategija održavanja veze te u kojim situacijama se pojedine strategije koriste.

Ovo je istraživanje uključilo ponašanja koja su proaktivna, stoga bi buduća istraživanja trebala pokušati utvrditi razliku u kojoj se mjeri odnosi održavaju putem proaktivnih i pozitivnih pristupa nasuprot reaktivnim i negativnim pristupima. Također, bilo bi zanimljivo utvrditi razlike i doprinose ovih varijabli kod homoseksualnih parova.

O strategijama održavanja veze ima relativno malo podataka na hrvatskom uzorku ili ih gotovo nema. Također, većina istraživanja se bavila bračnim parovima unatoč današnjem trendu da se vrijeme do sklapanja braka produljuje, dok je manji dio uključio osobe koje su u vezi. Zbog društvenih promjena koje imaju utjecaj i na intimne odnose, usmjerili smo pažnju na parove koji nisu u braku. Nadalje, uključivanjem roda i rodnih uloga pokušali smo rastumačiti povezanost tih varijabli sa strategijama održavanja veze te saznati koja varijabla predstavlja bolji prediktor strategija. Praktične implikacije uključuju primjenu u savjetovanju za parove te različitim edukacijama i radionicama o poboljšanju kvalitete veze. Dobivena saznanja upućuju na važnost rodnih uloga u održavanju veze. Budući da se femininost pokazala kao najbolji prediktor strategija održavanja veze, parovi mogu učiti ponašanja koje se odnose na femininu ulogu. Također, u odnosu na maskulinu rodnu ulogu, androgini pojedinci češće koriste strategije, što može značiti da osim ekspresivnosti, androginost

podrazumijeva učinkovitije korištenje instrumentalnih osobina. Stoga bi, osim učenja ekspresivnih ponašanja, pojedinci učili i instrumentalna ponašanja koja promiču kvalitetu veze. Na kraju, može se reći da je samo područje održavanja veze primjenjivo u terapiji parova jer, kao što je u uvodnom dijelu i spomenuto, korištenje strategija održavanja pridonosi zadovoljstvu vezom.

ZAKLJUČAK

Svrha provedenog istraživanja bila je ispitati odnos između roda, rodnih uloga, stabilnosti, trajanja veze i strategija održavanja veze kod sudionika koji su u ozbiljnim vezama, ali nisu vjenčani.

Rezultati provedenih analiza pokazali su da žene češće koriste sve strategije u odnosu na muškarce. Budući da smo u obzir željeli uzeti i socio-kulturalne čimbenike kako bi pobliže objasnili te razlike u istraživanje smo uključili i rodne uloge. Dobiveni rezultati pokazali su da androgini i feminini pojedinci izvještavaju o češćem uključivanju u razgovore o vezi s partnerom te pokazivanju naklonosti i pozitivnosti u odnosu na maskuline sudionike. Što se tiče uključivanja u društvenu mrežu, razlika je dobivena samo između androginih i maskulinih sudionika, odnosno androgini sudionici su oni koji se više druže sa zajedničkim prijateljima i obiteljima u odnosu na maskuline sudionike.

Nadalje, u predviđanju korištenja pojedinih strategija, kao primarni prediktor svih strategija održavanja veze pokazala se feminina rodna uloga. Maskulina se rodna uloga pokazala kao značajan prediktor strategija pozitivnosti i naklonosti te uključivanja u društvenu mrežu. Rod je također bio značajan prediktor svih strategija održavanja veze. Stabilnost veze pokazala se kao prediktor strategija razgovora o vezi i pozitivnosti i naklonosti, dok je trajanje veze značajan prediktor uključivanja u društvenu mrežu. Rezultati upućuju da je ukupni doprinos korištenih varijabli u objašnjavanju pojedinih strategija relativno mali, stoga je potrebno uključiti dodatne prediktore u analizu.

LITERATURA

- Acitelli, L. K. (2001). Maintaining and enhancing a relationship by attending to it. Harvey, J. H. i Wenzel, A. (Ur.), *Close romantic relationships: Maintenance and enhancement* (str. 153–167). Mahwah, NJ: Erlbaum
- Aronson, E., Wilson, T.D., i Akert, R.M. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate.
- Attridge, M. (1994). Barriers to dissolution of romantic relationships. Canary, D. J. i Stafford, L. (Ur.), *Communication and relational maintenance* (str. 141–164). San Diego, CA: Academic Press.
- Aylor, B. i Dainton, M. (2004). Biological Sex and Psychological Gender as Predictors of Routine and Strategic Relational Maintenance. *Sex Roles*, 50, 689 – 697.
- Ballard-Reisch, D., Weigel, D., i Zaguidouline, M. (2003). Maintaining marriages in Russia: Managing social influences and communication dynamics. Canary, D. J. i Dainton, M. (Ur.), *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations* (Ur. 255–276). Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Bem, S.L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42 (2), 155 – 162.
- Bem, S.L. i Lewis, S.A. (1975). Sex role adaptability: One consequence of psychological androgyny. *Journal of Personality and Social Psychology*, 31(4), 634-643.
- Burr, V. (1998). *Gender and Social Psychology*. London: Routledge.
- Canary, D.J., i Dainton, M. (2006). Maintaing Relationship. Vangelisti, A. L. i Perlman, D. (Ur.), *The Cambridge Handbook of Personal Relationships* (str. 727 – 743). New York: Cambridge University Press.
- Canary, D. J., Stafford, L., i Semic, B. A. (2002). A Panel Study of the Associations Between Maintenance Strategies and Relational Characteristics. *Journal of Marriage and the Family*, 64, 395–406.

- Canary, D. J. i Stafford, L. (1992). Relational maintenance strategies and equity in marriage. *Communication Monographs*, 59:3, 243-267
- Canary, D. J., Stafford, L., Hause, K. S., i Wallace, L. A. (1993). An inductive analysis of relational maintenance strategies: Comparisons among lovers, relatives, friends, and others. *Communication Research Reports*, 10, 5–14.
- Dainton, M. (2003). Erecting a framework for understanding relational maintenance: An epilogue. Canary, D. J. i Dainton M. (Ur.), *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations* (str. 299–321). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Dainton, M. (2008). Maintenance Behaviors, Expectations for Maintenance and Satisfaction: Linking Comparison Levels to Relational Maintenance Strategies. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17, 827-242.
- Dainton, M. i Aylor, B. (2002). Routine and strategic maintenance efforts: behavioral patterns, variations associated with relational length, and the prediction of relational characteristics. *Communication Monographs*, 69:1, 52-66
- Dainton, M. i Stafford, L. (2000). Predicting Maintenance Enactment From Relational Schemata, Spousal Behavior and Relational Characteristics. *Communication Research Reports*, 17:2, 171-180.
- Dainton, M. i Stafford, L. (1993). Routine Maintenance Behaviors: A Comparison of Relationship Type, Partner Similarity and Sex Differences. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 255 – 271.
- Dindia, K. i Canary, D. J. (1993). Definitions and Theoretical Perspectives on Maintaining Relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 163 – 173.
- Duck, S. (1999). *Relatinh to others*. Buckingham: Open University Press.
- Duck, S. i Wood, J.T. (2006). What Goes Up May Come Down: Sex and Gendered Patterns in Relational Dissolution. Fine, M. A. i Harvey, H. (Ur.), *Handbook of Divorce and Relationship Dissolution*, (str. 169-187). New York: Routledge.
- Helgeson, V.S. (2012). *Psychology of Gender*. New Jersey: Pearson.

- Helmreich, R. L. & Spence, J.T. (1979). Implicit theories of masculinity and femininity: dualistic or bipolar? *Psychology of woman quarterly*, 3(3), 259-269.
- Hoffman, R. M. (2001). The Measurement of masculinity and femininity: Historical perspective and implications for counseling. *Journal of counseling & development*, 79, 473- 485.
- Holt, C.L., Ellis, J.B. (1998). Assessing the current validity of the Bem Sex-Role Inventory. *Sex Roles*, 39, 929-941.
- Jugović, I., Kamenov, Ž., Huić, A. i Huston, T. (2011). *Effects of gender roles and attitudes on showing love in marriage*. Savremeni trendovi u psihologiji, Novi Sad, Srbija (Sažeci, str. 17-18).
- Kamenov, Ž., Huić, A. i Jugović, I. (2014). Partnerski odnosi u kontekstu roda i rodnih uloga. A. Brajša-Žganec, J. Lopžić i Z. Penezić (Ur.), *Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva* (str. 239-275). Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Lukačić, I. (2007). *Kvaliteta, zadovoljstvo i stabilnost veze kod bračnih i izvanbračnih parova*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Marshall, T. C. (2010). Gender, Peer Relations and Intimate Romantic Relationships. Chrisler, J.C. i McCreary, D.R. (Ur.), *Handbook of Gender Research in Psychology* (str. 298 – 327). New York: Springer Science+Business Media, LLC.
- Murray, S. L., Holmes, J. O., i Griffin, D. W. (1996). The self-fulfilling nature of positive illusions in romantic relationships: Love is not blind, but present. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 1155–1180.
- Ogolsky, B.G. i Bowers, J.R. (2012). A meta-analytic review of relationship maintenance and its correlates. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30:3, 343 – 367.
- Pedhazur, E.J., Tetenbaum, T.J. (1979). Bem Sex Role Inventory: A theoretical and methodological critique. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 996-1016.
- Petz, B. (2004). *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap

- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology, 16*, 172-186.
- Rusbult, C. E., Drigotas, S. M., i Verette, J. (1994). The investment model: An interdependence analysis of commitment processes and relationship maintenance phenomena. D. J. Canary i L. Stafford (Ur.), *Communication and relational maintenance* (str. 115–140). New York: Academic Press.
- Simpson, J. A., Ickes, W., i Orina, M. (2001). Empathic accuracy and preemptive relationship maintenance. Harvey, J. H. i Wenzel A. (Ur.), *Close romantic relationships: Maintenance and enhancement* (str. 27–46). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family, 38*, 15–28.
- Stafford, L. (2011). Measuring relationship maintenance behaviors: Critique and development of the revised relationship maintenance behavior scale. *Journal of Social and Personal Relationships, 28:2*, 278 - 303
- Stafford L., Dainton M. i Haas, S. (2000). Measuring routine and strategic relational maintenance: Scale revision, sex versus gender roles, and the prediction of relational characteristics. *Communication Monographs, 67:3*, 306-323.
- Stafford L., i Canary, D. J. (1991). Maintenance strategies and romantic relationship type, gender, and relational characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships, 8*, 217–242.
- Stanley, S.M, Markman, H.J, & Whitton, S.W. (2002). Communication, Conflict, and Commitment: Insights on the Foundations of Relationship Success from a National Survey. *Family Process, 41*, 659-675.
- Šojat, A. (2007). *Traženje uzbuđenja i rodna uloga*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Yum, Y. O., i Canary, D. J. (2003). Maintaining relationships in Korea and the United States: Features of Korean culture that affect relational maintenance beliefs and behaviors. Canary, D. J. i Dainton M. (Ur.), *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations* (str. 277–298). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

PRILOG

Tablica 1. *Matrica faktorskog zasićenja (RMBM skala)*

Faktori			
	Razgovori o vezi	Pozitivnost i naklonost	Uključivanje u društvenu mrežu
1.	.801	.178	.029
2.	.177	.804	.099
3.	.009	.352	.567
4.	.559	.120	.310
5.	.253	.345	-.029
6.	.327	.350	.240
7.	.730	.266	.035
8.	.112	-.091	.813
9.	.198	.817	.125
10.	.520	.601	.050
11.	.330	.415	.178
12.	.309	.561	.047
13.	.766	.278	.108
14.	.255	.152	.556
15.	.665	.203	.175
16.	.775	.043	.210
17.	.191	.842	.084
18.	.059	.702	.032
19.	.386	.558	.143
20.	.648	.232	.238
21.	.155	.359	.603
22.	.750	.335	.065
23.	.477	.536	.221
24.	.257	.815	.143
25.	.802	.251	.113
26.	.361	.376	-.042
27.	.107	-.107	.789
28.	.682	.406	.103